

REJSKI PROGRAM

CIKASTEGA GOVEDA 2010

Matjaž Hribar, univ.dipl.inž.zoot., mag. Janez Jeretina

POGLAVJA

- 1. UVOD**
- 2. RAZVOJ GOVEDI CIKASTE PASME**
- 3. OPIS GOVEDI CIKASTE PASME**
- 4. REJSKI CILJI GOVEDI CIKASTE PASME**
- 5. REJSKE METODE ZA CIKASTO GOVEDO**
- 6. SELEKCIJSKI PROGRAM ZA CIKASTO GOVEDO**
- 7. RAZPRAVA O POPRAVKU OZ. DOPOLNITVI REJSKEGA PROGRAMA**
- 8. ZAKLJUČEK**

UVOD

Usmeritev reje visoko produktivnih pasem samo zaradi kvantitete

Je vodilo
v

Izguba lokalno prilagojenih (avtohtonih) pasem in s tem zmanjšanje genske variabilnosti znotraj goveda

Zaradi
strahu

V 80-ih letih 20. stoletja začetki ustanavljanj interesnih združenj za ohranjanje ogroženih pasem govedi

Raba večjega števila pasem je zanesljiv način ohranjanja genske baze in ohranitve živalskih vrst. Avtohtone pasme imajo prednost!

Tudi cika je ena izmed teh pasem. Ohranila se je v odmaknjenih in hribovitih območjih kjer so rejci prepoznali prednosti avtohtonih p.

RAZVOJ PASME

Sredina 19. stoletja – območja današnje Slovenije

- Raznolikost (ostanki enobarvnega, umazano belega, ali rumenkastega goveda na Kranjskem),
- Uvažalo se je plemenske bike in telice Belanske pasme,
- S križanjem avtohtone p. nastane pasma enotnega videza podobna belanski pasmi, po telesnih oblikah pa je ohranila podobnost nekdanje živine (Ferčej, 1996). To je bila osnova cike.

Cikasto govedo = gorenjsko rdeče-cikasto, pincgavsko, gorenjski pincgavc, bohinjska goveja pasma...

Bohinjsko govedo

- Zaradi specifičnih podnebnih, talnih in drugih okoljskih dejavnikov so se izoblikovale posebne razmere, ki so botrovale oblikovanju in razvoju Bohinjske goveje pasme.

OPIS GOVEDI CIKASTE PASME (CK)

Zaradi velike fenotipske variabilnosti med posameznimi živalmi so bile razvrščene v tri tipe (2002/2003)

Cikasti tip

- Živali dajejo vtis lahкости,
- majhen okvir,
- Kombiniran tip z večjim poudarkom na mlečnosti,
- Skromna omišičenost,
- Tanka in prožna koža,
- Gladka dlaka.

Delni cikasti tip

- Živali združujejo lastnosti CK in PI tipa,
- Večji okvir,
- Zaslediti je tudi druge pasme.

Pincgavski tip

- Grobe in robustne živali,
- Velik okvir,
- Dobra omišičenost,
- Telesne značilnosti pincgavca.

Plemenski bik SLAP 151255

REJSKI CILJ

Osnovni cilj je ohranitev živali v cikastem (izvornem tipu).

Preprečevanje parjenja v sorodstvu.

Pomoč: zgodovinski viri na osnovi katerih je razviden izgled in razvoj pasme (Banova uredba, 6. aprila 1935,..)

Želimo si:

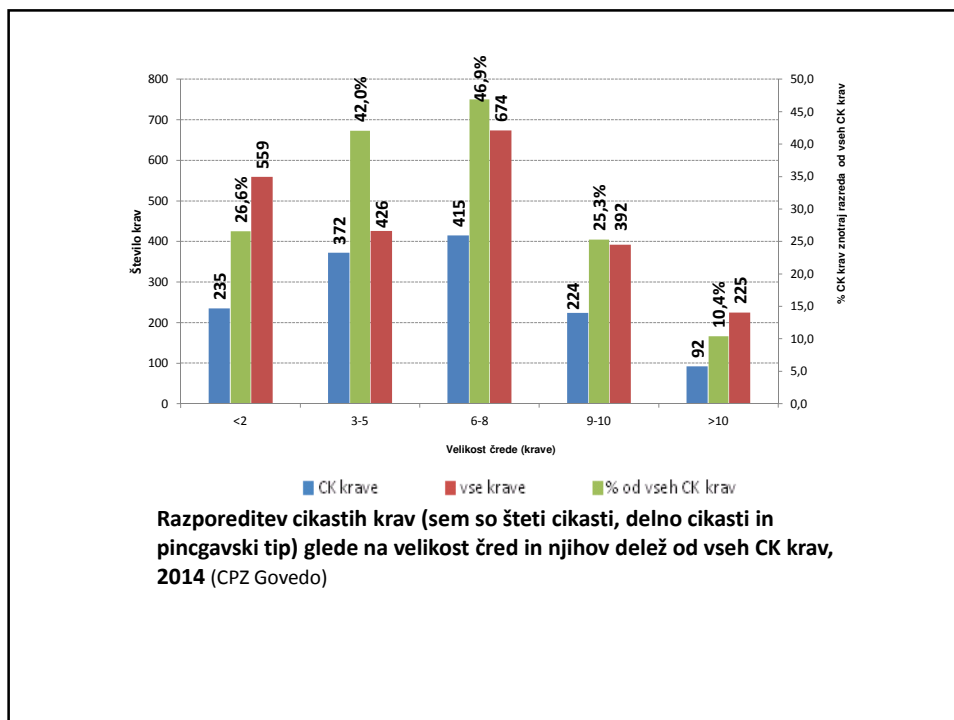
- Lahke živali, s tankimi kostmi in nerobustne konstitucije,
- Kombiniran tip z večjim poudarkom na prireji mleka,
- Manjši okvir in
- Korektne telesne oblike.

Gibanje staleža krav in rej po letih

	Leto				
	2002	2003	2006	2009	2014
Število rej CK pasme*	105	160	293	427	594
Število CK krav*	152	274	566	885	1191
Število CK krav / rejo	1,4	1,7	1,9	2,1	2,0
Krav – vse pasme (VP)	440	727	1.223	1.704	2.276
Krav VP / rejo	4,2	4,5	4,2	4,0	3,83

Število krav cikaste pasme po posameznih letih, število rej in povprečja števila krav na rejo v primerjavi z vsemi pasmami, ki jih rede na teh kmetijskih gospodarstvih (CPZ Govedo)

* CK, DCK, PZ

Razdelitev krav po razdelkih RK

Razdelek RK	Število krav
A1 + A	307
C	856
D	28
Skupaj	1.191

CPZ Govedo

Merjene in opisovane lastnosti v rejskem cilju

Prvesnice			
Višina vihra	≤ 125 cm	Hrbet	4-5
Višina križa	≤ 128 cm	Nagib križa	5
Dolžina telesa	≤ 125 cm	Kot skočnega sklepa	5-6
		Izraženost skočnega sklepa	6-8
Glava	≥ 6	Bicljji	7
Izraženost oči	≥ 6	Parklji	6-7
Debelina rogov	≥ 6	Vime pod trebuhom	≥ 6
Dolžina rogov	≥ 6	Globina vimena	≥ 6
Usmerjenost rogov	≥ 6	Debelina seskov	5
Vrat	≥ 7	Dolžina seskov	5
Izraženost podgrline	6	Iztok mleka	4
Pigmentacija plašča	6	Temperament	4
Izraženost hrbtne lise	6	Avtohtonost	≥ 7
Izraženost pas na stegnih	6	Omišičenost	5
Izraženost pas na golenih	6	Oblike	6
		Vime	6

Urška SI 63373086

Foto: Rafko Rokavec

Merjene in opisovane lastnosti v rejskem cilju

Plemenjaki

Višina vihra	≤ 125 cm
Višina križa	≤ 130 cm
Dolžina telesa	≤ 125 cm

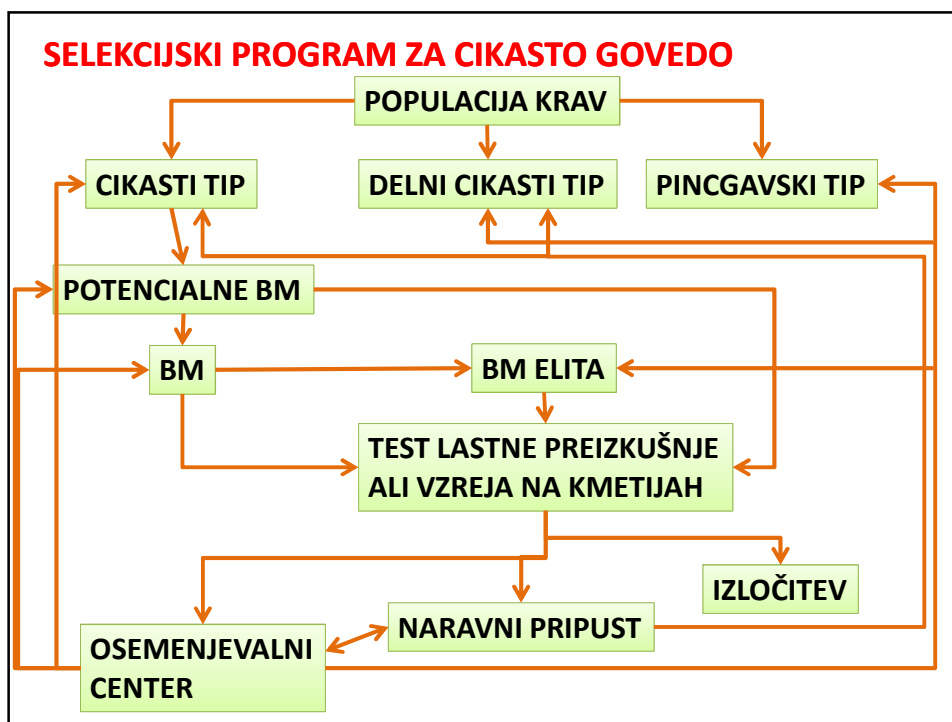
Glava	≥ 6	Hrbet	4-5
Izraženost oči	≥ 6	Nagib križa	5
Debelina rogov	≥ 6	Kot skočnega sklepa	5-6
Dolžina rogov	≥ 6	Izraženost skočnega sklepa	6-8
Usmerjenost rogov	≥ 6	Bicljji	7
Vrat	≥ 7	Parklji	6-7
Izraženost podgrline	≥ 6	Temperament	7
Pigmentacija plašča	6	Avtohtonost	≥ 7
Izraženost hrbtne lise	6-7	Omišičenost	5
Izraženost pas na stegnih	6-7	Oblike	6
Izraženost pas na golenih	6-8		

REJSKE METODE ZA CIKASTO GOVEDO

- Način reje.

Rejske metode v podporo selekcijskemu programu:

- Biološki test,
- Preverjanje in potrjevanje porekla,
- Lastna preizkušnja na testni postaji in/ali v pogojih reje,
- Kontrola proizvodnih in reprodukcijskih lastnosti,
- Ocenjevanje lastnosti zunanosti,
- Odbira plemenskih živali,
- Načrtovanje osemenjevanja in naravnega pripusta.

RAZPRAVA O POPRAVKU OZ. DOPOLNITVI REJSKEGA PROGRAMA

- Genotipizacija (pasemska sestava določena oz. ocenjena na podlagi genotipizacije z večjim številom SNP genetskih označevalcev) – dodatno preverjanje porekla,
- Pasemska sestava plemenskih živali vpisanih v RK – obvezno preverjanje porekla – dokumentacija,
- Biološki test – ocena teleta se izloči,
- B – kontrola preverjanja porekla
- Sestava komisij pri odbiru plemenjakov in bikovskih mater.

ZAKLJUČEK

- Reja CK ima velik pomen v ohranjanju biotske raznovrstnosti,
- Prispevek k ohranjanju poseljenosti odročnih krajev in kultiviranju krajine,
- Prispevek k razvoju turistične panoge (pohodništvo, gostinstvo, folklorne prireditve),
- Rejci želijo ohranяти živali v izvornem CK tipu,
- Število rej in živali CK pasme se povečuje,
- Pri ohranjanju CK pasme bo potrebno dosledno izvajati rejski program,
- Ločevanje CK tipa od PZ tipa.

Komisija za pripravo rejskega programa za cikasto govedo:

Metka ŽAN LOTRIČ, univ. dipl. inž. zoot., UL, BF, Odd. za zootehniko, Domžale, predsednica,
 Viš. pred. mag. Marko ČEPON, UL, BF, Odd. za zootehniko, Domžale,
 Prof. dr. Drago KOMPAN, UL, BF, Odd. za zootehniko, Domžale,
 Mag. Zoran KLINKON, Prešernova 52, Radomlje,
 Rafko ROKAVEC, KGZS KGZ Ljubljana,
 Mag. Janez JERETINA, Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana,
 Mag. Betka LOGAR, Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana,
 Doc.dr. Janko MRKUN, UL, Veterinarska fakulteta, Ljubljana,
 Anton BURJA, Zduša 4B, Kamnik.

Pri pripravi posameznih poglavij so sodelovali:

Prof.dr. Peter DOVČ, UL, BF, Odd. za zootehniko, Domžale
 Mag. Marjana DROBNIČ, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
 Dr. Igor KLOBUČAR, UL, Veterinarska fakulteta, Ljubljana
 Nataša ŽUMER dr.vet.med., UL, Veterinarska fakulteta, Ljubljana
 Dr. Marko COTMAN, UL, Veterinarska fakulteta, Ljubljana
 Prof.dr. Marjan KOSEC, UL, Veterinarska fakulteta, Ljubljana
 Marjan ZUPANČIČ, Ledina 85, Sevnica
 Alojzij NOČ, Javorniški rovt 9, Jesenice
 Andrej KUCHAR, Klemenčevo 4, Stahovica